

AVRUPA BİRLİĞİ, BATI BALKANLAR VE ZAGREB ZİRVESİ - GİF - 07.05.2020

Selim YENEL

Blog No: 13
11.05.2020

Global İlişkiler Forumu (GİF) (7 Mayıs 2020)

Selim YENEL*

6 Mayıs 2020 tarihinde AB-Batı Balkanlar Zirvesi AB Dönem Başkanı Hırvatistanın Başkanlığında yapılmıştır. Zirvenin Zagrebde düzenlenmiş olmakla beraber COVID-19 nedeniyle uzaktan video konferans şeklinde gerçekleşmiştir. Batı Balkanlar tanımı Avrupa Birliğinin geliştirdiği bir ifade olup, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya ve Sırbistan kastedilmektedir. 1990ların ortalarında Bulgaristan ve Romanyanın AB üyeliğine aday olmalarından sonra, bu tanımlama diğer ülkeler için geliştirilmiştir. 2003 yılında Brüksel dışında yapılan son Zirve olan Selanik Zirvesinde bu altı ülkeye üyelik perspektifi verilmiştir.[1]

Bu ülkeler de kendi aralarında farklı konumlarda bulunmaktadırlar. Karadağ 2012, Sırbistan 2014 yılında üyelik müzakerelerine başlamış; Arnavutluk ve Kuzey Makedonya bu yılın Mart ayında müzakerelere başlama işareti almış; Kosova ve Bosna-Hersek ise beklemededirler. Bu ülkelerin tümü gelecekte üye olduğu takdirde, AB coğrafi açıdan bütünsel bir hale gelmiş olacaktır. Özel bir duruma sahip İsviçre bir tarafa bırakılırsa, sadece çevre ülkeleri AB dışında kalmış olacaklardır (Belarus, İngiltere, Moldova, Norveç, Türkiye ve Ukrayna).

Zagreb Zirve Bildirisinde,[2] Batı Balkan ülkelerinin Avrupa perspektifinin altı tekrar çizilmekte, COVID-19a karşı birlik ve dayanışma çerçevesinde ABnin desteği vurgulanmakta ve salgınla mücadele kapsamında en kısa sürede bölge ülkelerine 3,3

milyar €nun iletileceği açıklanmaktadır.

2005 yılında Türkiye ile birlikte üyelik müzakerelerine başlayan Hırvatistan, 2014de üye olarak ABye en son katılan ülke konumundadır. Genişleme konusu, AB Dönem Başkanı olan Hırvatistanın canlandırma çalışmalarına rağmen ABnin öncelikleri arasında değildir.

Hâlbuki ABnin elindeki en önemli kozlarından biri, genişleme havucudur. Avrupa kıtasında barış sağlanması için AB bunu özellikle Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra başarıyla kullanmıştır. Ancak, ABnin genişleme yorgunluğu yaşadığı ifade edilmektedir. Komisyon Başkanı Junckerin kendi döneminde (2014-2019) yeni bir genişleme olmayacağını açıklaması, Batı Balkan ülkeleri üzerinde soğuk duş etkisi yaratmıştır. Bu süre içinde yukarıda belirtilen ülkeler ABnin ilgisiz tutumundan olumsuz etkilenmişlerdir.

Katılım sürecinde en ileri durumda bulunan Karadağ ile müzakereler, bu açıklamadan sonra bilinçli olarak yavaşlatılmıştır. Hatta Karadağ, neredeyse bütün fasılları açmasına rağmen, bugün bile bunların ne zaman sonuçlanacağını bilmemektedir.

Sırbistan ile Kosovanın yakınlaşması da üyelik perspektifi nedeniyle sağlanmıştır. Öte yandan, Sırbistan ile müzakereler başlamış olsa bile, ABnin Kıbrıs meselesinden aldığı ders çerçevesinde Kosova ile sorunlar çözümlenmeden üye olamayacağı hatırlatılmaktadır. ABnin bu iki ülke arasındaki sorunları çözme gayretlerinin giderek yavaşlaması da bu dönemde olmuştur. Aynı süre içinde özellikle Rusya ve bir nebze Çinin etkisinin artması AByi endişeye sevk etmiştir. Salgının başlarında Sırbistan Cumhurbaşkanı AByi yeterince destek vermediğinden suçlamış, Çinden gelen yardımları bizzat havaalanına giderek gösteriye dönüştürmüştür. Bütün bunlardan dolayı AB, geçtiğimiz Mart ayında eski Slovak Dışişleri Bakanı Miroslav Lajčáki, Belgrad ile Priştine arasında durma noktasına gelmiş görüşmelere yardımcı olmak üzere özel temsilci olarak atamıştır.

Ne yazık ki birçok defa AB, Türkiyenin de bu bölgede kendisi ile rekabet içinde olduğu şeklinde bazı çevrelerce ileri sürülen görüşleri benimseyerek, resmi tutumlarına da yansıtmıştır. Her ne kadar Türkiye, bölge ülkelerinin hem NATO, hem de AB üyeliklerini hep desteklemiş ve AB ile ortak faaliyette bulunmayı önermişse de, ABnin bu mesafeli yaklaşımı değişmemiştir.

AB, işte bu üçüncü ülke tehlikesini bertaraf etmek için Zirveyi tertiplemiştir.[3] Sıkıntılı bir süreç sonunda AB, geçtiğimiz Mart ayında Arnavutluk ve Kuzey Makedonyanın üyelik müzakerelerine başlayabileceği kararını almıştır. Kuzey Makedonya ki 1991de bağımsızlığını ilan ettiğinden beri, Yunanistan ile yaşadığı isim meselesi nedeniyle uluslararası kuruluşlara katılmakta zorlanmaktadır. İsim değiştirmesi yine AB perspektifi ile sağlanmasına rağmen, bu kez Fransanın başı çektiği birkaç ülkenin engellemesi ile karşılaşınca, karar gecikmiştir. Bu sonuç, ABnin verdiği sözlere ne kadar bağlı olduğuna dair çekinceleri pekiştirerek, ABye karşı duyulan güven kaybını ortaya koymuştur.

Neticede AB, bu ülkelere yönelik genişleme sürecini yıllara yayarak yavaşlatmaya devam eder ve buna ABnin özellikle COVID-19 salgınında ortaya çıkan dayanışma eksikliği de eklenirse, cazibesini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalacağı aşikârdır. Bölge ülkelerinin güveni, 2004 genişlemesinde yapıldığı gibi, üyeliğin gerçekleşeceği bir tarih hedef olarak konularak sağlanabilecektir.[4] Ancak, 2004 genişlemesinin sancıları,

Macaristan ve Polonyada yaşanan demokrasi ve hukukun üstünlüğü alanlarındaki gerilemelerle artmaktadır. Bu da yeni bir genişleme bakımından ABnin aşırı temkinli davranmasına yol açmaktadır.

Eğer AB, hem Batı Balkanlar, hem küresel düzen açılarından etkin olmak istiyorsa, genişleme sürecini belli bir hızda sürdürürken, kendi içinde de yapısal reformlarını yaparak, örnek olma ve dünya dinamiğini yakalama kapsamında kendini güncellemelidir.

* *E. Büyükelçi - Global İlişkiler Forumu (GİF), İcra Komitesi Başkanı*

---

[1] 2003 yılında Sırbistan Devleti, Karadağ ve Kosovadan da oluşuyordu. Karadağ 2006da, Kosova ise 2008de bağımsız oldu. GKRY, İspanya, Romanya, Slovakya ve Yunanistan, Kosovayı halen tanımamaktadır.

[2] https://www.consilium.europa.eu/media/43776/zagreb-declaration-en-06052020.pdf

[3] 10 Şubat 2020 tarihli Avrupa Birliğinin Geliştirilmiş Genişleme Stratejisi başlıklı GİF notu.

[4] https://www.consilium.europa.eu/media/21005/nice-european-council-presidency-conclusions.pdf

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: YENEL, Selim. 2026. "AVRUPA BİRLİĞİ, BATI BALKANLAR VE ZAGREB ZİRVESİ - GİF - 07.05.2020." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2020 / 13. Mayıs 11. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/Blog/AVRUPA-BIRLIGI-BATI-BALKANLAR-VE-ZAGREB-ZIRVESI-GIF-07-05-2020

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır